

**Riječ slijepih
Godište 47.
Broj: 5
rujan – listopad 2020.**

ISSN: 2584-4040

Izdavač: Hrvatski savez slijepih, poštanski pretinac 736

Adresa: Draškovićeva 80/I, 10 000 Zagreb

Web stranica: <http://www.savez-slijepih.hr/hr/>

telefon: 01 48 12 501

Mjesto izdavanja: Zagreb

Glavni i odgovorni urednik: Vanja Rajić, prof.

E-pošta uredništva: rijec@savez-slijepih.hr

E-pošta urednika: rajich.vanja@gmail.com

Kontakt broj urednika: 099/8330976 (zvati utorkom i petkom od 9 do 13 h)

Učestalost izlaženja: Dvomjesečnik

Svoje članke, ideje i prijedloge možete poslati na navedene adrese izdavača ili elektroničke pošte uredništva.

Cijena godišnje pretplate:

- **zvučno izdanje časopisa - 50 HRK ili 7 eura**
- **brajčno i tekstualno elektroničko izdanje (PDF) kojeg šaljemo na adresu Vaše elektroničke pošte, iznosi 40 kuna ili 6 eura**

Pretplata za čitatelje iz inozemstva iznosi isto kao i za čitatelje iz Hrvatske u protuvrijednosti u eurima.

Pretplatu možete izvršiti osobno gotovinom na adresi izdavača, Draškovićeva 80/I, 10 000 Zagreb, radnim danom od 8 do 16 sati, te uplatom na žiro račun Hrvatskog saveza slijepih putem opće uplatnice ili Internet bankarstva na broj računa IBAN HR9323600001101264528, Zagrebačka banka d.d.

Za uplate iz inozemstva obavezno navesti - BIC / Swift: ZABA HR2X

Molimo da prilikom uplate za zvučno i Brajčno izdanje obavezno navedete svoju adresu, a za tekstualno elektroničko (PDF) izdanje adresu elektroničke pošte.

Riječ slijepih

Godište 47.

Broj: 5

Sadržaj

1. „Rekreacija duha preko prsta i uha"	3
TATJANA JEDRIŠKO PANČELAT - OSVIT DVORCA CASTELLO	3
VOJIN PERIĆ - SECOGRAM	9
MARINO BARIŠIĆ - PISANJE O PISANJU	10
IVAN TARADI - ŽIVOT IDE DALJE	15
2. „Za-vidim ti na sljepoći"	17
MIRJANA MRKELA: BOLJE DA NE VIDIM - OBUĆA.....	17
3. „Život je lijep, kad si slijep"	21
LUKA GORETA - TONI PAVIĆ, SLIJEPI STUDENT I GLAZBENIK IZ LIVNA.....	21
DORIS BELUŠIĆ - VANI S BIJELIM ŠTAPOM	25
MIKA BRČINA - POJEDINAČNO PRVENSTVO U VRIJEME PANDEMIJE.....	27

1. „Rekreacija duha preko prsta i uha“

TATJANA JEDRIŠKO PANČELAT - OSVIT DVORCA CASTELLO

Intervju uz kavicu...

Dok slažem papire čini mi se kao da Jović stoji u osvitu, uz prozor i promatra nebo, po znacima na obzoru gdje spaja se nebo i more, traži znake: kakvo će vrijeme biti sutra. Naizgled krhak, ali u njemu se nazire nekadašnja snaga u čvrstim i brzim rukama dok jače navlači zavjesu u stranu. Proširuje si vidik kroz prozorsko staklo na dvorac Castello. Na trenutak se okreće prema meni i vidim živost u njegovim očima na blijedom licu s tragovima bora što ih urezaše minule godine. Ja spremno držim pero da bilježim...

Povijest izvlači životnost iz izbornih stijena rta Cesara. Kamenita snaga vjekovima odolijeva prošnji modrih valova koji se razmeću mirazom, prozirnom čipkom od bijele pjene i solju iz njedara. Nad morem nadvio se stasiti i tajni, nijemi svjedok dvorac Castello. Prvi trag ostavi u crtežu ruka inženjera Vincenza De Terzija. Potom obradom kamena što ga klesari započеше 1910. godine, a tijekom te i iduće i vješti mještanski obrtnici kao što je bio i krovopokrivač Anton Valentin.

Godinu kasnije vjetrovi su nemoćno obilazili tog orijaša s dva pravokutna krila spojena tornjem, a učvršćena poluprstenom i lođnim lukovima. Gromobran s uzemljenjem postavljen je tako da se priljubljeno uzdiže sve do vrha tornja na kome sjaji pozlaćena kugla. S toranjskog prozora pogledom kroz dalekozor u trenu si bio prenesen u daljinu, na putove Rijeke ili Cresa, nama obližnjeg otoka. A gospodin De Terzi pogledom kroz teleskop cijelom svojom dušom uranjao je među milijarde nebeskih zvijezda. Bio je dobar poznavatelj astronomije, a posjedovao je i mnogo knjiga o tome, i o drugim znanstvenim područjima. Imao je jednu sobu ispunjenu knjigama, tu je čitao, proučavao, skicirao mnoge izvanredne ideje iz arhitekture, projekte sa područja inženjerije, bilježio podatke o zvjezdanim visinama, a i bavio se svakodnevnim poduzetničkim poslovima.

Kad je Jović pričao o čovjeku kod kojeg je godinama radio, osjećala se u glasu privrženost i poštovanje...

Da su De Terzijevi porijeklom s Tirola, bogate austrijske pokrajine, Vincenzo je isticao grbom, a vidjelo se to i po oblačenju u kojem se isticao tirolski šešir. Vila je izgrađena u šumarku hrasta i lovora. U blizini, vrijedne su vrtlarske ruke Mata Starca, zvanog Matić, pomagale Joviću u održavanju urednosti

gaja, prohodnosti stazica i oživjele koliko je to dopuštala stjenovita podloga, vrtanu ornamentiku od raznovrsnog bilja, dopremljenog prekooceanskim brodovima i kontinentalnim putovima. A veći dio cvijeća nalazio se u lončanicama. Kasnijih godina bočno od vile, zasađena su stabla pinija, čiji nam godovi mogu pričati o vremenskom protjecanju povijesti. Sav arhitektonski sklad vile i njenog okruženja osmislio je gospodin De Terzi. Pravo na ovaj posjed naslijedio je Vincenzo od svoga oca koji je prebivao u Lovranu. No, u igri je 1912. godine bila i izvjesna gospođica Elizabeth Brandt, navodno Holanđanka, koja je imala sudsko rješenje o pravu prvootkupa, to bi značila da je u vezi posjeda imala pravo prije Vincenza. Srećom po inženjera De Terzija, radilo se o pokušaju prijevare, te je to pravo izgubila ispravljenim sudskim rješenjem 1914. godine. No, to nije bio jedini imutak obitelji De Terzi. U Rijeci, na adresi Via Governo br. 542, a kasnije preimenovana u R. Elena 1, imali su nekoliko atraktivnih kuća koje su iznajmljivali, a i vrijedno zemljište u Lovranu, u blizini kuće časnih sestara. Tako je idućih godina gospodin inženjer često boravio u vili, a za stalno je prijavio boravište 30. 12. 1932, a adresa je glasila Tuliševica 169, Medveja je tada spadala pod okrug Tuliševice. Uživao je u slušanju ptica u svom gaju, u pogledu na more i otoke koji tek prividno umanjuju morsko carstvo, a uvečer u miru nebeskom koji se sa zvjezdanim sjajem i mjesečinom dobrohotno sklanja ribarskim brodicama. Na momente sam zaboravljala ponešto zabilježiti jer me glas Jovića prenosio u to doba tako uvjerljivo s dušom...

Povijest je zabilježila u sjećanjima mještana niz sudbina ribara, pastira, vinogradara, bačvara, obručara i inih malih seljaka s terasastih lijeha pa tako i za inženjera De Terzija.

Vincenzo De Terzi, rođen 3. 02. 1875., uz pomoć babice Katarine Peschiotti, postaje član poštovane plemićke obitelji, otac Carlus Eugenius De Terzi, majka Maria, rođena Sztankovits. Osam dana kasnije krstio ga je kanonik i ujedno župnik Joanes Fiamin, a tomu su kumovali Josephus Passi, poznati trgovac, i Josepha Sztankovits. Kršteno ime mu je Vincentius Fearius Josephus Carolus Franciscus Blasius.

Zbog konvencija plemićkog staleža nevoljko se ograničavao u svom druženju od živosti naroda. Imao je prekrasnog čuvara vučjaka, kuja koja se odazivala na ime Ledi, i doista bijaše po ljepoti prava dama. zbog njene stalne budnosti posjetoci su svoj dolazak najavljivali potezanjem zvona postavljenog na ulazu dvorišta. Isto tako i susjedi ako bi im što ustrebalo. Unatoč De Terzijevoj suzdržanosti, mještani su u osobi uspravna držanja, žilavog tijela, ozbiljnog lica, s prosijedom kosom oko sljepoočica, što mu je pojačavalo šarm,

prepoznali toplu dušu rafiniranih manira i svestranog obrazovanja. Divili su se njegovom izvanrednom govoru njemačkog i engleskog jezika, dok se u razgovorima s mještanima koristio talijanskim jezikom. Uvijek im je iskazivao svoje poštovanje kao što su ga i oni susretali sa štovanjem. Svom je susjedstvu dozvoljavao da na rtu Cesare, beru travu "ščurac" kojom su mještani hranili svinje, a i da love ribu na povraz kao što je bilo i uobičajeno i prije njegovog dolaska. Naročito je bila prikladna jedna stijena odvojena od stjenjaka na koju su odrasliji mogli doskočiti. Dubina mora tu doseže nekih 40 - tak metara pa bi se na udicu zakačio i pokoji ugor, a ne samo ušate, škarpine, lovrate i zubaci. Ribiči su toj stijeni nadjenuli ime Principova barka. Stijena je u donjem dijelu pod vodom obrasla dagnjama, od kojih su mještani rado pripremali "buzaru" (tradicionalno jelo). Po razini mora oko te stijene procjenjivali su jakost plime i oseke. Te stjenjake mještani su zvali Terci, a sveukupni posjed gospodina De Terzija nazvaše Terčevo. Vincenzo je pak tek u zrelih godinama svog života ponudio nekom da s njim dijeli medvejsku ljepotu. Mlada i ljupka domaćica Maria Treitler, porijeklom iz Austrije, radosno je prigrlila njegovu ljubav i šetnje uvalom Medveje. Tako je u uredu u Lovranu br. 120 prijavljeno 9. 01. 1933. novi stanovnik - Maria De Terzi. Bili su lijep par, on naočit, smeđe kose i iste boje očiju, ona plavokosa - uvojite poluduge, sa nebeskom modrinom u očima, a oboje uvijek besprijekorno obučeni, on u tamnijim odjelima, ona u prekrasnim haljinama. Ona bijaše poletna i željna društvenih događanja. Tim prigodama, pored stalnog osoblja, vrtlara, vozača i domaćice Marije Sandalj kasnije udane Franjul, uzimali bi i pomoćno osoblje. Tako je i mještanka Ana Jedriško - Negrić ispomagala u kuhinji, a rado bi poslije pripovijedala o tim čajankama, o načinu pripremanja kolača "kuglofa" (kolač u obliku kugle) i drugim slasnim delicijama za ondašnju gospodu. Na stranu je uvijek stavljala i za Jovića pa bi oni kad gosti odu uz čaj se osladili. Sjećam se kako je Jović zadovoljno mljacnuo ustima kao da još osjeća okus tog kolača...

Na poziv De Terzijevih uzvanici bi dolazili organizirano na brodicama. Gospodin De Terzi posjedovao je i dva mala bijela automobila, sa svijetlima na karbit, pa je njegov vozač često dovozio neke. Ako je na popisu bilo više uzvanika onda bi molili i kočijaša iz susjedstva da ode po goste i usput kupi od brdskih mještanki strukove ciklama, visibaba i jaglaca. Kočijaš Jovanin Malinarić imao je na raspolaganju dvije karoce, jednu veću, "landaver", natkritu i sa staklima koja su se povlačila gore - dole, i žutu karocu, nenatkrivenu, a u štali pet zdravih, snažnih konja. Po dva konja bi vukla kočiju.

Obitelj Malinarić imala je i gostionicu, prvi naziv je bio Schwarze Mann, a dolaskom talijanske vojske, u crno bijeloj tehnici razglednica Medveje, sa slikanom gostionicom i okolnim kućama, u gornjem uglu bilo je zapisano Medea, Trattoria all' Uomo Nero, prevedeni naziv glasi gostionica crnog čovjeka. U sklopu gostionice imali su bočalište. U gostionici im je ispomagao Jure Barković, a povremeno i neki drugi mještani jer je gostionica bila dobro posjećena. Tako je i kočijaš imao mnogo posla prevozeći posjetioce gostionice. Njihove usluge su trebali često doktor Viskočić i doktor Gjanduši, za obilaske svojih težih pacijenata. Po potrebi konje su uprezali u "vozić" (kola). Tako bi pri gradnji cesta prevozili zemlju, pri gradnji zidova dovozili iz "kave" (kamenoloma), na samom početku Medveje, "kavalevani kamiki" (obrađeno kamenje za gradnju), prevozili robu na tržnice i slično. Tko je bio imućniji imao bi i sam konje i vozić. Jedan od tih bio je i vlasnik voćnjaka, a danas je na tom mjestu auto - kamp. Gospodin Cimadori odvezio je na opatijsku tržnicu breskve, grožđe, trešnje i razno drugo voće.

U vili De Terzi, gornje sobe koristili su sami domaćini, a donje su bile pripremane za goste. Gosti su rado dolazili k njima, u ambijentu već na samom ulasku su osjećali ugodu pri pogledu na kamin, za hladnijih dana Ivan Dešković, poznatiji kao Jović, zaposlen 1943. kao vrtlar, stalno je održavao vatru ložeći je drvima, a toplina se širila vilom cijevima raspoređenim poput paučje mreže. Zdanje je imalo i svoju osobnu centralu za električnu, što je u tim krajevima bila rijetkost. Tako je naprimjer restoran All' Oliva vlasnika Andrije Jedriška, imao rasvjetu na karbit.

Daljnji ugođaj upotpunjavao je antikvitetni namještaj s rezbarijama u plemenitom drvu. Domaćini bi se s gostima nalazili u dnevnom boravku čiji pod je bio pokriven debelim skupocjenim tepihom. Gospođa Maria De Terzi, od gostiju zvana, od milja, Mici, puštala bi muziku sa gramofona. Iz trublje, sa otvorom u obliku jaglaca, izvijala se obično klasična glazba, a ponekad valcera. Za stolom bi društvo bezbrižno pričalo, pijuckajući crno ili bijelo vino iz kristalnih čaša. A znali su neka popodneva provesti igrajući karte, nekad bi igrali remi, a nekad domaću igru briškule ili trešete. Domaćica Marija se nalazila u blizini za slučaj da je što ustrebaju. Nije njoj bilo teško jer su se De Terzijevi uvijek korektno odnosili prema njoj i ostalima koji su radili za njih. Imala sam prilike se sprijateljiti s gospođom Marijom Franjul iz Lovrana i u povjerenju mi je dala neke dokumente iz svoje starinske škrinje. S tim dokumentima mogu potvrditi činjenice koje je iznosio Jović...

Izvan sezone bilo je manje društvenih događanja. Gospođa De Terzi rado je vezla. Tom umijeću podučila je svoju domaćicu Mariju. Cijenila je njenu

radinost, urednost, volju za učenjem i iskrenu privrženost njima. I Vincenzo je cijenio njen rad te je stoga unaprijed napisao njoj preporuku sa otisnutim pečatom - grbom. S time se ona mogla bilo gdje zaposliti jer su bili De Terzijevi nadaleko poznati i uvažavani. Pečat je bio jedan od grbova sa fasade vile. Na jednom grbu je orao sa štitom, a na drugom dva štita.

Ljeti, rado viđen gost u vili bijaše i gospođina sestra koja je inače živjela u Villachu. Zime pod snježnim pokrivačem rado bi mijenjala za medvejska topla ljeta pa bi ljeto provodila pod žarkim ozračjem primorskog sunca. Vozeći se u brodiću De Terzijevih uživala je u ljepoti Medveje, primorske ljepotice biserna sjaja.

Po kapitulaciji talijanske vojske, 1943. godine Vincenzo je od njih kupio kamion za svoju osobnu upotrebu. Ratni vihor tjerao je ljudima strah u kosti. Ljudi bi nestajali preko noći, a da se njihove obitelji nisu usudile previše ni raspitivati jer bi time i sebe ugrozili. Tako je Jović s teškom mukom prikupljao podatke za inženjera De Terzija. Ponekad je ispitivao i mještansku djecu koja su tobože igrajući se mogla doći do nekih zanimljivih podataka. Djeca su bila zakinuta za bezbrižna i sretna djetinjstva. Dječak Ivan Jedriško živio je u susjedstvu kuće koju su zauzeli "talijanski financijeri". Dječak se morao potpisivati: Giovanni Gedrisco. Naime, Italijani su domaće stanovništvo nastojali prilagođavati sebi. Financijeri su strogo kažnjavali svaku ilegalnu trgovinu. Danju su u ophodnju odlazila dvojica, a noću po četiri osobe. Mještani su talijanski novac nazivali "bakini". Dolaskom njemačke vojske uvode se njihove po izgledu slične novčanice. Tako su i u dječakovu kuću, u kojoj je živio sa "nonom" Pepom i nonotom koji je bio poznat Kontunjer s izradama gromača, danas to nazivaju suhozidom. upali njemački ekonomati i uzeli im zalihe krumpira. glavni ekonomat pozvao je dječaka k sebi, uzeo rolu papira, naštampane novčanice, odrezao dio te role, a po tom da ostali ne vide gurnuo ispod njegove prevelike maje dva komada kruha, na kojima je bio otisnut broj "29", što je značilo da je kruh svjež od toga dana. Za te novce dječak je odlazio u kupnju u Lovran, a sobom je obavezno nosio komad papira na kojem je pisalo da ima pravo slobodnog kretanja s pečatom njemačkog ureda. Tko nije imao tu propusnicu nije bio pušten preko rampe u grad. Njemačka vojska imala je ured u Ičićima. Vodili su knjige kažnjavanih, sumnjivih lica, a mnoge su dovodili na ispitivanja, koja nisu uvijek bila samo na riječima. Radi sigurnosti ljudi su se zadržavali u okolici svojih ognjišta, a ako su naslutili opasnost bježali u brda ili rodbini.

Zbog vlastite sigurnosti gospodin De Terzi unajmio je stan kontese Blankenštajn (Blankenstein), na broju 166 u Lovranu, odmah pokraj hotela

"Lovran". Tamo se preselio sa suprugom. Njegovu vilu čuvao je Jović. U tome mu je trebala pomagati Ledi. Ono što čovjeka uvijek gane jest privrženost pasa gospodarima. Ledi ne viđajući više De Terzijeve, odbijala je uzimati hranu, preminula je od žalosti.

Kad mi je Jović o tome pričao suza mu je navrla na oko, čista od srca jer i on je volio kuju i na sve načine je pokušao je nagovoriti da nešto pojede. I tako je ostao sam u velikom dvorcu da ga čuva. Gazda mu je testamentom prepisao sobu u dvorcu kako bi osigurao za svaki slučaj Jovića. Njihov odnos je prerastao u iskreno prijateljstvo što je rijetkost bila u ono doba poslodavca i radnika....

I De Terzijevi su bili pogođeni razvojem događanja, s nostalgijom se prisjećali lijepih dana u vili, ugodnih druženja s prijateljima, osamljeni su venuli. U službenim dokumentima stoji da je preminuo Vincenzo De Terzi 15. 01. 1947. Postoje glasine da je on umro 1944. ili 1945, a da je službeno njegova smrt zapisana kad je udovica odlučila vilu prodati. Gospođa De Terzi, nesnalažljiva u poslijeratnoj stihiji, nadasve osamljena jer nisu imali ni djece koja bi žalost za pokojnikom mogla ublažiti, odlučila je zdanje prodati ondašnjoj vlasti, poslije raspoređeno općini Opatija. Oni otkupljuju i prizemni dio zdanja, koji je po testamentu vlasnika bio zaviještan Joviću s nekih 70.000 šilinga. Gospođa de Terzi odlazi živjeti kod svog brata u Beč i od onda mještani nisu o njoj ništa čuli.

... I tu nastupa za mene kraj ove priče. Ono što tad nisam znala da je to bila posljednja kavica s Jovićem. Nekih mjesec dana nakon intervjua s njim on je preminuo. Tko zna koliko povijesti će ostati tajna. Naravno pratila sam povijest tog zdanja s protokom godina, ali osim što je to zdanje odlazilo iz ruke u ruke, kao da je duh De Terzija uspijevaao sve stanare natjerati na odlazak na spektakularne načine. Meni je ipak ostao ovaj intervju jedan od najdražih iako su neki od idućih stanara bili isto posebni i postali dio povijesti. Sigurno će se mnogi sjetiti da je dvorac pripadao jedno vrijeme i obitelji Todorić, odnosno zapisano pod Agrokor.

Vjetar je otpuhao papire s bilješkama o redoslijedu stanara. Nisam se potrudila ih skupiti-činilo mi se kao da tako mora biti po nekom nebeskom sudu. S moje terase kuće bacila sam posljednji pogled na dvorac i otišla u kuću. Dvorac Castello je postao simbol mjesta Medveje do današnjeg dana.

Autorica teksta - Tatjana Jedriško Pančelat

VOJIN PERIĆ - SECOGRAM

Čuj kako kiša škropi,
tablica piše pismo,
duša se milinom topi,
a nikad se vidjeli nismo.

Umjesto olovke šilo
bocka goblen od riječi,
princezo moja i vilo,
misao na te me liječi.

Fale mi dlanovi tvoji
i žubor - glas mi fali,
naš šapat, vjetar u boji
i ptići, poljupci mali.

Mislim na prste meke,
kako me čitaju tiho,
suzu, ostatak rijeke,
na pozdrav ukrašen stihom.

Čudne su ovo rime
svakom tko okom čita,
potpis, točkasto ime,
a boja očiju skriva.

Nema fotki ni cvjetka,
crtana rukom što žudi,
od pošte, do pošte šetka,
a poštar se pismu čudi.

Tako smo mi bez boja,
točkasto pisali pismo,
Zdravo, ljubavi moja,
a nikad se vidjeli nismo.

MARINO BARIŠIĆ - PISANJE O PISANJU

U prošlom broju napisao sam poduži članak o bradi. Neki puštanje brade možda smatraju i vrstom umjetnosti, neki sigurno ne, no bilo kako bilo ovaj put ću pisati baš o tome – umjetnosti. I ne, ovo neće biti dugački i dosadni tekst o povijesti umjetnosti, svim živim vrstama umjetnosti ili objašnjavanju zašto je neka umjetnost bolja od druge i pričanje kako ljudi premalo poznaju umjetnost i slično. Ovo neće biti tekst o tome jer nit sam kompetentan za to nit mislim da bi sad ovdje bilo nužno pisati o tome. Ovo je više tekst o osobnom shvaćanju umjetnosti, o osobnom bavljenju istom, konkretno pisanjem. Uostalom, možda nije ni to, jer znam li ja uopće što je to umjetnost i postoji li definicija, jedna definicija umjetnosti uopće? Zapravo, budući da se uopće ne volim smatrati i nazivati umjetnikom, malo mi je to glupo reći sam za sebe, niti piscem, na kraju krajeva, možemo reći kako je ovo tekst u kojem ću pričati o dijelu svemira i sebe u kojem na nekonvencionalni način možemo izraziti ono što mislimo pa i stvoriti ono što ne postoji. Ovo je tekst o ostvarivanju kroz djelatnosti koje se, eto, nazivaju umjetnostima i to iz, ponajviše, osobne perspektive.

Osobno najviše pišem. Zapravo, skoro pa je to i jedino čim se bavim pod pojmom umjetnosti. Nekad sam, kao mali, puno crtao i bio dobar u tome, a dolaskom u srednju školu i dolaskom razrednice koja je predavala hrvatski i koja mi je bila super, više sam se počeo bazirati na pisanje. Godinama je to bilo pisanje pjesama za uglazbiti, ali pisanje je pisanje. Kasnije, kada sam počeo slušati „bolju“ glazbu, između ostalog i EKV, Urbana i Doorse, moje je pisanje počelo biti i dosta poetičnije, a zadnje vrijeme najviše pišem poeziju, dok imam veliku želju za prozom, ali to mi ide malo teže. Zato sam, između ostalog, i prihvatio pisati za ovaj časopis da steknem malo više iskustva i u tome, mada imam napisane proze, ali nisam je već dugo pisao. Obzirom da sam pisao pjesme za uglazbiti, tako sam nešto od toga i uglazbio pa me možete naći i na internetu u jednoj pjesmi, ali kažem, poezija je ono što prevladava zadnjih godina, a djelomično je razlog tomu i to što vodim klub mladih pisaca u lokalnoj knjižnici.

O povijesti Tinte, tako se, naime, zove naš klub, neću vam puno pisati. Neću ni o tome otkud ja u toj priči ni kroz što sam/smo sve prolazio/prolazili, no

reći ću vam kako posljednjih godinu dana djelujemo kao Klub mladih pisaca amatera „Tinta“ – s naglaskom na mlade. Biti okružen ljudima koji gaje ljubav prema istim stvarima kao i ti, velika je stvar o čemu god da se radi. Pisanje je, međutim, dosta sklizak teren jer se ljudi koji pišu, po mom mišljenju, ipak najteže otvaraju javnosti. Ono, cool je kad crtaš, slikaš, o sviranju i pjevanju da i ne govorim, no kad pišeš onda si...još pogotovo ako je poezija, onda si gotov. E sad, je li to stvarno tako? Možda ipak i nije. I prije nego sam ušao u priču s Tintom, već sam radio jedan pjesničko-glazbeni event „Večer stvaralaštva“ (koji je trenutno u penziji) i tom sam prilikom shvatio da oko nas ima dosta ljudi koji vole poeziju, ali isto tako i koji pišu. Što je najjače od svega, jedan dio, dobar dio tih ljudi sam znao od ranije, ali ne i da pišu ili vole pisanje, poeziju... zašto? Upravo zbog toga što nas je strah. Kažem „nas“ jer i ja spadam među te ljude – i po pisanju i po strahu. Možda taj strah više nije toliko izražen jer se trudim biti među onima koji promiču ljepotu pisanja kroz javna događanja, ali ipak nije ni meni uvijek svejedno. Naprimjer, nećeš doći nekoj curi i reći joj na prvom dejtu da si pjesnik. Dobro, ja se ni ne smatram pjesnikom jer ne pišem baš puno i nisam toliko zagrižen po tom pitanju, ali reći uopće da pišeš nije baš nešto što ćeš lako prevaliti preko usta. Dobro, ja vodim Tintu pa mogu reći da sam voditelj kluba mladih pisaca, reći kako smo super ekipa i tu dobit koji bod zbog ovo „voditelj“, ali realno...nećeš barit poezijom. Kad pišeš prozu, to je još i dobro, al poezija...

E sad, zašto pišem? Za početak, vrlo jednostavno: kad sam bio mali, htio sam imati dugu kosu i biti pjevač i mislio sam kako svi pjevači sami sebi pišu pjesme. Tako je sve i počelo, još jako rano. Prvo što sam napisao bila je pjesma „Ivana“ 2003., kao neki rock. Danas pišem jer osjetim potrebu i mogućnost da kroz skupinu nekih riječi, rečenica i fraza kažem nešto obično na drugačiji način. Također, pisanjem otvaram sam sebi nove poglede na stvari koje mi se događaju, a napisano mi često služi kao ogledalo. Tako mogu neku svoju tugu, sreću, frustraciju i slično izraziti na drukčiji način, ali to usput još može biti i umjetničko djelo. Prednost kod bilo kakve umjetnosti je ta što je dobar ispušni ventil i, ako se naprimjer radi o nečem tužnom, ružnom ili bolnom što si izrazio iz sebe, to neće odmah nestati iz tebe, ali će te učiniti zadovoljnijim jer si to ipak na neki način izbacio van i još si pritom možda stvorio i nešto vrijedno, nešto što će se i drugima svidjeti. To je također ljepota umjetnosti – i drugi se ljudi mogu pronaći. Neće imati istu emociju oko toga kao i ti, ali imaju neku svoju, sličnu, shvatit će tvoje djelo na svoj način i sjest će im. Jer mi ljudi koji imamo taj „dar“, koristimo ga i kao glas onih ljudi koji osjećaju isto ili slično, ali nemaju tu moć da je izraze na taj način. Često se,

naprimjer, nalazimo u pjesmama: „Joj, kako sam se naš'o/našla u ovoj pjesmi“, „k'o da je mene opisiv'o...“. Isto tako i za romane, filmove, predstave...i to je lijepo – kad ti netko kaže da mu je baš trebala tvoja pjesma, priča, film, predstava...

Sad sam govorio zašto ja volim pisati, no idemo malo vidjeti kako razmišljaju neki drugi ljudi, konkretno moji Tintaši. Pitao sam ih zašto pišu i što za njih znači pisanje i evo ukratko što su odgovorili. Maja kaže kako pisanjem olakšava srce, dušu i mozak te kako tada stvari može vidjeti iz druge perspektive. Piše o svojim frustracijama i tada, kada ih stavi na papir, može ih i potrgati. Tu opet vidimo taj element izbacivanja stvari iz sebe – neće te frustracije odmah nestati, ali bar će ih moći potrgati na papiru ako već nije zadovoljna napisanim. Emil, koji inače voli pisati znanstvenu fantastiku, zanimljivo konstatira kako je pisanje „putovnica“ s kojom možeš otići na mjesta na koja ne možeš na konvencionalni način, a isto tako putuješ kroz vrijeme i prostor, odlaziš u svemir, svugdje, a sve to možeš bez da izađeš iz četiri zida u kojima pišeš. Ivanu (Ivano) pisanje donosi drugu perspektivu da bolje shvati stvari koje ga muče i koje osjeća stavljajući ih na papir i tako te emocije suzbije ili potakne. Zanimljivo. Dakle, slično kao Maja, pisanjem stvari kani vidjeti iz druge perspektive. Za Ivanu je pisanje bijeg u sigurnu oazu gdje može što i kako hoće i tad joj je bitno samo to što stavlja na papir. Iako joj nije problem reći što misli, s osjećajima je drukčije pa onda to često kaže kroz pjesmu ili tekst i, iako ta osoba (o) kojoj piše nikad to neće vidjeti, njoj je lakše. Na kraju je zaključila svojom definicijom umjetnosti, no odlučio sam ipak tu definiciju staviti na kraj i tako zaključiti ovaj tekst.

Anin pogled na umjetnost je dosta sličan mom objašnjenju mogućnosti drukčijeg pogleda na svijet i stvari oko nas. Naime, Ana smatra kako to nije samo talent u smislu pisanog ili nekog drugog izričaja nego poseban pogled na svijet. Isto tako, kaže kako je umjetnost oduvijek voljela jer ulazi dublje, tamo gdje oko ne vidi. Zrinka se dotakla i inspiracije za koju kaže kako voli kada joj dođe u goste. Kaže da je za nju pisanje zaključak vlastitih misli, osjećaja i postojanja, a umjetnost karakterizira kao sposobnost vlastitog slobodnog izričaja kroz razne grane oslobađanja. Marko, naprimjer, smatra pisanje dijelom sebe i kada ono što osjeća stavi na papir taj papir također postaje dio njega, produžena ruka njegovih misli. Umjetnost karakterizira kao prijelaz u postojanje bez granica. Vidiš, nisam znao koliko zanimljivih definicija umjetnosti ima samo u mom užem okruženju. Ima toga još, stvarno su se raspisali, više nego sam tražio, ali o tome možda nekom drugom prilikom.

Čitajući ova poimanja umjetnosti i pisanja, samo potvrđujemo tezu oko oslobađanja jer kreativno djelovanje čovjeka stvarno oslobađa – iznosi nešto van. Međutim, također vidimo kako je uglavnom vežemo uz negativne emocije – tugu i frustracije i to je također očekivano. Tu sad dolazimo do još jednog problema i to kod ljudi koji baš ne shvaćaju ili ne vole umjetnost – pogotovo kod pisanja smatraju da se radi o depresivnim ljudima koje stalno nešto muči ili koji svijesno vole stvarati tu bol, samo zato što pišu o tome. Ima takvih, naravno, no to je općenito apsolutno netočno. Svi ljudi imaju probleme, frustracije i muke, svi smo često pod tim utjecajem i normalno je da to želimo izbaciti van. Napokon, htjeli priznati ili ne, uglavnom smo svijesniji loših nego dobrih strana. Čast iznimkama, ali uglavnom je tako. To je ljudski, postoje i znanstvena objašnjenja, ali ja nisam znanstvenik pa neću o tome. Upoznavajući ljude koji pišu, upoznao sam dosta super ljudi koji se ni po čemu ne razlikuju od ljudi koji, eto, ne pišu. Dobar dio Tintaša prije dolaska u Tintu znao sam iz grada, iz mojih krugova dok još ni nisam znao da pišu. Eto još jednog lijepog primjera.

Čitanje tuđih dijela i upoznavanje s tuđim načinima pisanja, pa tako i razmišljanja, bitan je faktor u pisanju, da ne kažem ključni. Realno, čovjek koji se bavi slikarstvom morao je to slikarstvo negdje upoznati, redatelj filmove, plesač ples ili, otidimo malo dalje – nogometaš nogomet, rukometaš rukomet, bacač koplja bacanje koplja. Sve zapravo čime se baviš moramo upoznati. Nitko se nije rodio s nekim talentom koji odmah može koristiti (iako neki tako vole misliti). Isto tako, i ja čitam. Doduše, mogao bi i više, mogao bi i bolje, ali formu ipak održavam. Iako pišem najviše poeziju, nju iskreno najmanje čitam. Možda se već ranije u mojim rečenicama moglo naslutiti kako nisam neki osobit ljubitelj poezije – uvijek sam smatrao da je bolje pišem nego što je volim, ali naravno, i tu sam poeziju ipak morao upoznati kroz pjesme drugih. Kažem, nisam puno čitao, ali smo se poezija i ja upoznavali kroz pjesnike koje sam slušao uživo preko evenata na kojima sam bio, kroz ljude s kojima sam razmijenjivao radove, bilo Tinta, bilo ovako, ali i kroz konkretno pročitano. Moram ovdje istaknuti Marka Tomaša koji nam je bio u Đakovu prošle zime i koji je, kako mi se čini, trenutno jedna od najvećih zvijezda pjesničkog neba regije. I ne čudim se – pročitao sam njegovu zbirku „Trideset deveti maj“, čuo i pročitao još neke radove i stvarno me se dojmio.

Čitajući i upoznavajući radove drugih pisaca, upoznajemo i umjetnost pisanja općenito, njenu formu i slično. Spoznajemo kako se piše. Kod poezije je, po mom mišljenju, problem što puno ljudi misli da je može pisati. Svatko tko ima želju biti pjesnik, tko zna sročiti par rima misli da je to odmah nešto. Poezija

je danas puno kompleksnija od rimovanja i, kako da kažem, metafora općih mjesta („život je kao more“/“moja ljubav je kao ptica raširenih krila“...). Neke stvari koje su u prošlim vremenima bile prihvatljive, danas nisu, jer promijenio se i način govora i...puno toga jednostavno. OK, ovo nisam sam spoznao, nego sam naučio od jednog profesora ili, bolje rečeno, on je to ljepše i kvalitetnije uokvirio. Čovjek drukčije razmišlja, drukčije spoznaje. Uostalom, ni filmovi se ne snimaju danas kao prije sto godina, glazba se pravi i snima drukčije, živi se uostalom drukčije. Moraš pratiti ipak neke stvari i upoznavati ih da bi ih znao raditi. Neki ljudi imaju problem s tim, a onda i ja kad kažem nešto protiv toga. Naravno, postoje i oni koji u metaforiziranju odu predaleko i to je, eto, umjetnost. Ne govorim sada samo o poeziji nego općenito. Moderna i konceptualna umjetnost danas može biti svašta pa tako i poezija. Kidaj nešto, piši kako povraćaš po nečem, opsu, vamo tamo i to malo ukrasi i eto ti super kvalitetne umjetnosti danas – po nekima. Ali ipak, osobno sam više ljubitelj malog pretjerivanja i čudnijih metafora nego rimovanih kitica o rodnom zavičaju, zlatnom žitu, životu kao trnju kroz koje moraš ići, ljubavi kao ptici raširenih krila koja nekom leti i slično... Gle ovo, sprdam povraćanje kao metaforu i sjetim se da sam je ja jednom iskoristio. Užas, Marino. Pazi što pišeš!

Problem poezije je često jednostavnost, ali i nepotrebno kompliciranje.

I tako, mislim da bi tu lagano trebalo završiti. Moglo bi se puno pričati i pisati o umjetnosti, pisanju i ostalome, ali niti sam ja dovoljno kompetentan za to niti želim ulaziti u nečiju glavu namećući svoje poglede niti, na kraju krajeva, na to imam pravo. Ovo je bio moj pogled na umjetnost, posebice na djelatnost pisanja. Mislim da ljudi ipak vole umjetnost – ne možda onoliko koliko bismo nekad htjeli, ali vole. Uostalom, i film je umjetnost, a svi ga gledamo. Na kraju još nekoliko stvari – kako ne bi samo psiao o pisanju, dajem vam na uvid i jednu svoju stihovitu opservaciju (tako volim nazivati svoje pjesme) pa prosudite. Također, spomenuo sam na početku i kako sam snimio s frendovima jednu pjesmu i kako je ima na netu pa možete slobodno upisati na You Tube „Ne/svrstani – Crveno“ ili samo moje ime i prezime i naći ćete je.

Nietzsche je rekao kako je istina ružna i da umjetnost imamo kako ne bismo propali od istine. To je također jedna od definicija umjetnosti, ali ne, nisam zaboravio ono što sam obećao za kraj – meni ipak dražu, Ivaninu definiciju umjetnosti: „Umjetnost je stvarnost koja ti pruža bijeg od stvarnosti“.

Evo jedna moja pjesma, iz ranije faze, ali je nekako...slikovita.

MISLIM

Mislím na nebo i oblake
i jesenji tepih
od žutog lišća i na korake teške,
sanjam proljeće.

Mislím na nebesko i vedro,
Vodu i alge,
na brašno i voće,
na polja i trave.
Na obale
i narančasto sunce u suton,
mislím na korake.

Na korake teške iza kamenog zida,
iza željeznih vrata, nijeme riječi.
Mislím na zeleno i plavo,
na crveno i rumeno.
na zimu i zore,
i snijeg i hladno;
na vatru i peć
i krevet za dvoje.
Sanjam proljeće.

Autor teksta - Marino Barišić

IVAN TARADI - ŽIVOT IDE DALJE

Zadnjih dana na naš život ponovo sve veći utjecaj ima pandemija koronavirusa. Broj oboljelih raste, a mjera koje ograničavaju naše svakodnevne aktivnosti i rutine sve je više. Čak bi se moglo reći da nisu ni same mjere zaštite od koronavirusa toliko stroge i ograničavajuće, koliko je mnogima teška psihoza života u ovako neuobičajenim okolnostima. Suživot s ovim virusom ili tzv. novo normalno nešto je na što se svaka osoba sama mora naviknuti. Svaki čovjek ima svoju osobnost te se drugačije nosi s ovakvom vrstom pritiska. Tako neki pretjeruju i dramtiziraju čime pridonose stvaranju psihoze straha, dok drugi sve pak shvaćaju olako te time dovode u opasnost od zaraze, kako sebe tako i ljude oko sebe. Kao u svemu, i u ovoj situaciji treba naći pravu mjeru te nastaviti živjeti koliko - toliko normalno. Većini ljudi

su određene stvari poput stavljanja zaštitne maskice na lice i držanje distance postale nesvjesna rutina.

U normalnim okolnostima, većina ljudi ima određene hobije, interese, omiljene oblike rekreacije i provođenja slobodnog vremena. Mnoge od tih stvari su nam trenutno nedostupne, kako videćim, tako i slijepim i slabovidnim osobama. Ipak, ima puno aktivnosti kojima se svi možemo baviti i u ovim novim normalnim vremenima.

Dobra knjiga (tiskana ili zvučna), šetnja, planinarenje, koncerti, kazalište i sl., oblici su uživanja u slobodnom vremenu mnogih ljudi. Usprkos svemu, i danas se možemo baviti većinom tih aktivnosti. Nekima doduše u nešto drugačijem obliku. Možda je i bolje provoditi više vremena na otvorenom nego u zatvorenim prostorima kao što su fitnes centri i dvorane raznih namjena, barem dok nam to dopušta meteorološka situacija. Zaista može biti odličan osjećaj kada se, nakon šetnje ili planinarenja po svježem zraku, popije omiljeni čaj ili kava. Ako smo pritom u ugodnom društvu, još bolje. Iz ovih ili onih razloga nisu svi ljudi u prilici samostalno se baviti planinarenjem, redovno odlaziti na koncerte ili u kazalište, ali šetnja je većini dostupna. Onima koji možda nisu taj tip ljudi, na raspolaganju stoje mnoge dobrobiti suvremenih tehnologija pomoću kojih se mogu zabaviti, ali i educirati.

U paketu s kritiziranjem vođenja ove korona krize, na svjetskoj razini često idu i kritike na račun širenja nove generacije internetske mreže. Ipak, mora se priznati da onima koji se njime koriste, Internet u ova vremena jako puno omogućava i olakšava svakodnevni život. Dovoljno je samo spomenuti da je Internet mnogima u ova, za gospodarstvo, iznimno izazovna vremena omogućio obavljanje posla od kuće, a njegove mogućnosti i dobrobiti velike su i na području obrazovanja i zabave. Bez kvalitetne internetske veze mnogi učenici i studenti bili bi zakinuti za redovno praćenje nastave. Već i prije pojave virusa, na mnogim fakultetima dio nastave se obavljao putem internetskih platformi za e-učenje, tako da im ova situacija vjerojatno nije stvorila prevelike poteškoće. Kad je u pitanju provođenje slobodnog vremena, posebice u nadolazećim hladnijim jesenskim i zimskim danima, za mnoge će Internet biti od iznimnog značaja. Korisnici popularnih internetskih servisa, poput onih za slobodno gledanje video sadržaja ili slušanje glazbe i zvučnih knjiga imaju na raspolaganju ogroman izvor informacija te kulturnih, edukativnih i zabavnih sadržaja. Danas je primjerice na Internetu bez problema moguće besplatno poslušati velik broj zvučnih knjiga, kako na stranim jezicima, tako i na hrvatskom (ili na nekom, njemu barem vrlo sličnom jeziku). Dostupna je i velika količina glazbenih sadržaja, bilo samo u audio bilo

u video obliku. Tu su i snimke mnogih koncerata domaćih i stranih glazbenika i orkestara, a mnoge medijske i kulturne institucije preko Interneta prikazuju kazališne predstave i izložbe. Naći i pogledati, odnosno poslušati se mogu i brojni strani i domaći poučni dokumentarni filmovi, edukacijski sadržaji, razne upute i demonstracije po principu uradi sam i još mnogo toga. Dostupnost informacija i znanja, po mnogima nikad nije bila veća i brža. Prije tek 20-tak godina bilo je gotovo nezamislivo da čovjek uživa u nekom sadržaju uz pomoć, ne odveć skupog, pametnog telefona za samo nekoliko trenutaka nakon što mu je on pao na pamet. I to u bilo koje vrijeme i na bilo kojem mjestu.

Dakle, Internet, računala i pametni telefoni uz podršku odgovarajućih softverskih rješenja nude svim ljudima ogromne mogućnosti za učenje i zabavu. Naravno, ima i to svojih nedostataka. Ne treba sve informacije ni svaki izvor na Internetu uzimati zdravo za gotovo jer su mogućnosti manipulacije i zloupotrebe velike. No, uz pravu mjeru i kritički pristup svi od suvremene informacijske i komunikacijske tehnologije možemo imati velike koristi.

Autor teksta – Ivan Taradi

2. „Za-vidim ti na sljepoći“

MIRJANA MRKELA: BOLJE DA NE VIDIM - OBUĆA

Čizma

Jedan, dva, tri ili četiri privjeska u obliku čizmice od raznih materijala nisu rijetki arheološki nalazi. Pretpostavlja se da su simbolizirale neka božanstva ili putovanje na drugi svijet. Tzv. vučedolska čizmica izrađena je od keramike i stara oko 4800 godina. Ukrasi na njoj slični su onima na otprije čuvenoj "golubici" te se i njezino otkriće smatra senzacionalnim. Jamačno je visila u jednoj od ondašnjih kuća, možda u kući nekog obućara.

Caligula (hrvatski Čizmica) bio je rimski car pravim imenom Gaius Caesar Augustus Germanicus. Kažu da karakterom nije bio baš tako simpatičan kao što mu zvuči nadimak. Oženio se vlastitom sestrom, konja je proglasio za senatora, ljubavnicama je prijetio, a neprijatelje okrutno ubijao i općenito je bio jako nervozan. Dakle, bolje da nismo vidjeli kakav je kad se naljuti.

Ljuti su bili i fašisti pa se nerijetko pisalo i govorilo da su mnogi stenjali pod fašističkom čizmom. Općenito, prijatelji mogu biti i često jesu bosonogi, ali neprijatelji uglavnom nose čizme. Je li bolje da nas ne pritisnu — bolje je. Niz narodnih pjesama dokazuje da su čizme dugo bile žuđeni modni artikl. U bunjevačkoj igri s pjevanjem, neki Joško se ne može oženiti jer nema žute čizme, dok su u Mađara, ako je suditi po pjesmama, najomiljenije crvene. Cure osobito vole mladića kojemu čizme škripuću, a kada Zagorca žena tuče, on je pokušava korumpirati tzv. kordovankama, tj. čizmama od najfinije i najmekše kože.

Simbolično, oni koji se izuvaju time pokazuju pokornost i podređenost, a obuva se onoga kome se ukazuje počast. Kada se razmetni sin vratio, otac kaže slugama neka mu odjenu raskošne haljine i neka ga obuju. Princ je Pepeljugi obuo izgubljenu cipelicu i uvjerio se da savršeno pristaje baš njoj. Među svadbenim običajima, međutim, postoji i krađa mladenkine cipele koju djever mora otkupiti, a u nekim krajevima, ako djevojka pobjegne bez svatova, pomagač ili češće pomagačica od ženika dobije nove cipele.

Ipak svako obuvanje nije ugodno. Netko je u Španjolskoj, osim spomenutih čizama iz Córdoba izmislio još jednu slavnu vrstu koja se obuvala optuženome u inkvizicijskom procesu. Takva čizma je od željeza, a kada bi ju nesretnik obuo, uz nogu je ulijevana kipuća smola. Nekako mi se čini da ni gledanje u ovakvu čizmu nije baš zdravo.

Suprotno, čizme mogu sačuvati noge od velike studeni. Takve su primjerice tzv. buce, prvotno od pravoga krzna ili valjenke, ruske čizme od valjane vune. Iz hobija ih je izrađivao plemić i književnik Lav Tolstoj, koji ih je rado nosio u kombinaciji s jednostavnom lanenom košuljom, također u folklornom stilu. Mislila sam da je to simpatično, čak i bezazleno, dok nisam saznala kako je gospodin Lav svoje modne stavove silom nametao ukućanima, prije svih gospođi supruzi. Zaključujem: nije bolje da ne vidi nego je bolje da ne mora gledati.

Po jednom drugom velikanu nazvane su velingtonke, lovačke gumene čizme, najviše do koljena, dok se one iznad koljena na engleskom zovu jackboot (dizalica-čizme). Prema namjeni su poznate i planinarske, motorističke, vojničke, ribarske... Po gladijatorima je nazvan tip sandala s puno remenčića, a one su posljednjih godina dobile i svoju verziju čizama dakle s remenčićima, ali otvorenih prstiju. Ne znam što je gore: biti gladijator ili pustiti da se prsti smrzavaju.

Za razliku od gladijatorica, kaubojske čizme nikada ne izlaze iz mode. Među najskupljima na svijetu (milijun šesto tisuća dolara) su one koje je za svoju

kolekciju Cosmic X izradio umjetnik Jack Armstrong. Njihova privlačnost je golema ponajviše zato što se na njima pod različitim kutovima mogu pročitati različite riječi. Jasno, bolje je da ne vidimo pa nećemo doći u napast da pljačkamo ili dižemo kredit kako bismo ih kupili.

Sandale

Ali meni su od sve obuće najdraže sandale. To ipak ne znači da o njima neću opetovati svoju omiljenu rečenicu: bolje da ih... Primjerice, moja prijateljica Lili Lokin napisala je knjigu pod naslovom „Kutija sandala br.38“. Cijela knjiga o kutiji, ali što je sa sandalama?

- Bolje da ne vidiš kako sada izgledaju! — priznala mi je Lili.

I sama sam vlasnica iznošenih, rascijepljenih sandala natopljenih solju i prljavštinom, a ne želim se od njih odvojiti sve dok mi ne spadnu s nogu, ili dok ne „progledaju“, ili dok ja ne progledam i ne vidim koliko su ružne.

Nešto neobično u sandalama vidi mladić u romanu Bekima Sejranovića pod naslovom „Sandale“. „Sandale crne i ljigave od vlage. (citiraj) „Kožne i isušene“ (kraj citata), imala je nelijepa djevojka koju je jednom ugledao i poželio je (citiraj) „imati nešto s tim sandalama. Bilo što“ (kraj citata). Bi li bilo bolje da ih nije vidio, prosudite sami (postoji zvučno izdanje). No knjiga je jedno a život drugo i bolje da ne vidite kamo je pokojnog Bekima dovelo njegovo sandaliranje.

Riječ sandale je grčkog porijekla, a starim Grcima najpoželjnije su bile zlatne s krilima, kakve nosi Hermes, glasnik bogova. Ipak, najstarije poznate potječu iz Amerike i tek im je desetak tisuća godina. Na toj strani svijeta, u Meksiku, čuvane su sandale huarache koje su se nosile još u pred kolumbovsko doba. U 20. stoljeću su se jako sviđale hipijima, a u Mexico Cityju je izmišljeno jelo istog imena (životinjska koža nije na popisu sastojaka, ali bolje da ne kušam). U kršćanskom svijetu sandale su uobičajena redovnička obuća. Par takvih jedino je što je preostalo od Nikole Tavelića nakon što je spaljen. Naravno, bolje da nikad ne vidimo ni jedno spaljivanje. Što se tiče Nikolinih sandala, one su iz franjevačkog samostana na Sionu nakon njegove smrti poslane u Šibenik, gdje se i danas čuvaju. Zato ondje možete kupiti suvenire u obliku, pogodite čega!

Međutim u Francuskoj, u samostanu Svete Marije, benediktinci izrađuju tri modela redovničkih sandala i prodaju ih po 70, 74 i 75 eura. Ako biste imali sreću da Vaša narudžba bude prihvaćena, mogli biste odabrati sve do broja 47. Toliku obuću bolje da ne vidim u nekoj gužvi, jer bih strahovala da će me ugaziti.

Postoje i biskupske sandale. One znače da onaj tko ih nosi mora spremno naviještati Evanđelje, a boja im je u skladu s odjećom. Osim njih pape su u prošlosti nosili i tradicionalne crvene cipele. Bolje da me u njima ne vide, pomislio je aktualni papa pa ih obuva samo po doma.

Visoka peta

Naravno, papa Franjo ne nosi visoke pete, iako one nisu rezervirane samo za žene. Tzv. jahaća peta imala je u početku 3 cm, ali se vremenom povisila. Jesu li krajem 16. stoljeća ženstveno izgledali muškarci na štiklama od 9 cm, možda bih i željela vidjeti. No kad su se popeli na 30 i više centimetara, u Francuskoj je protiv takvih podignuta revolucija.

Kad već spominjem muški rod, napomenut ću da su papuče tipično ženska obuća, pri čemu nije važno kakve su im potpetice pa se kaže: papučar, pod papučom ili, ako se želi naglasiti mekoća i nježnost za razliku od neobrazovanosti i grubosti, kaže se: popapučeni opanak. Na engleskom se papučar opisuje kao onaj koga kljuca kokoš. E, to bih voljela vidjeti! Međutim se papuča pojavljuje u jednom njemačkom izrazu za televizor: Pantoffelkino. (Gledate li? — bolje da ne gledate.)

Moje je mišljenje da ne treba pretjerati ni u spuštenosti ni u povišenosti. Primjerice, žena koja i bez cipela izgleda kao roda bit će još manje elegantna na visokim potpeticama, dok su cipele bez potpetica nezdrave za koljena i pospješuju pojavu artritisa. Život na visokoj peti ili na visokoj nozi također može biti nezdrav. I bolje je da ne sretnemo pokvarenog bogataša iz švedskog romana "Livet deluxe", u nas prevedenog kao "Život na visokoj nozi".

Kad je riječ o primjeru iz filma, čast mi je i zadovoljstvo predstaviti vam moj najdraži film svih vremena. To je crno-bijela komedija "Neki to vole vruće" radnja koje je smještena u doba prohibicije.

Mafijaši žele ubiti saksofonista (Tony Curtis) i basista (Jack Lemmon). Zato se njih dvojica prerašavaju u plavuše kako bi otputovali na more sa ženskim jazz orkestrom. Šetnja duž željezničkog perona bit će velika proba njihove ženstvenosti, unatoč tome što za uzor imaju djevojku koja se zove Sugar Kane (Šećerna Trska), a glumi je Marilyn Monroe). Ako išta vidite, na internetu potražite zapis pod naslovom "Some Like it Hot - Billy Wilder (1959) Train station"!

- Kako one hodaju u tim stvarima, ha? — pita basist — Kako održavaju ravnotežu?

Malo poslije, promatrajući kolegicu Sugar Kane, zaključuje:

- Gledaj ovo! Vidi kako se kreće! Kao žele na oprugama. Mora biti da ima neku vrstu ugrađenih motora. Kažem ti, to je posve drugačiji spol!

A kako je hodala slatka Marilyn, ni najsljepijima nije teško zamisliti. Po njoj se čak zove tip sandala koje imaju elegantnu štiklu i 3-4 cm širok remen preko korijena prstiju. Od toga remena, vanjskom stranom stopala pruža se još jedan koji zatim, sužen, obilazi petu. Unatoč svoj privlačnosti ili baš zbog uspomene na tu privlačnost, nitko od nas ne bi poželio ugledati što i Eunice, sobarica sirote glumice, oko 13 sati na dan 5. kolovoza 1962., samo tri godine nakon snimanja onog urnebesno smiješnog filma.

Autorica teksta – Mirjana Mrkela

3. „Život je lijep, kad si slijep“

LUKA GORETA - TONI PAVIĆ, SLIJEPI STUDENT I GLAZBENIK IZ LIVNA

Toni Pavić mladi je glazbenik s oštećenjem vida. Rođen je 1997. godine. Podrijetlom je iz mjesta Podhum u okolini Livna u Bosni i Hercegovini. Osnovnoškolsko obrazovanje započeo je u Livnu, a završio u Centru za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“ u Zagrebu, gdje je, stekavši zanimanje poslovnog tajnika, završio i srednju školu.

Tijekom boravka u Centru „Vinko Bek“ Toni je stekao i osnovnu glazbenu naobrazbu. Od 2010. godine aktivno se bavi glazbom, a njegov prvi bend zvao se „Razlika“. Pjesmu „Noćas more miriše na tebe“ izbacio je 2015. godine kao svoj prvi samostalni singl. Do sada je objavio nekoliko singlova, a u pripremi je i izdavanje njegova prvog samostalnog albuma. Zanimljivo je da je 2018. godine svirao prilikom dočeka izbornika Hrvatske nogometne reprezentacije Zlatka Dalića u Livnu.

Trenutno je student četvrte godine preddiplomskog studija politologije na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Toni također samostalno nastupa po zabavama u Livnu i šire. Za vrijeme korona-krize u Bosni i Hercegovini bio je jedan od članova "Karantena benda", koji je svojim online svirkama uveseljavao gledatelje preko „LiVidea“ iz Livna. Toni Pavić odlučio je za „Riječ slijepih“ progovoriti o svom bavljenju glazbom i o svojim teškoćama s vidom. Evo što nam je rekao.

Kada su počele Vaše teškoće s vidom?

Od rođenja. Imam 2% vida, što je praktična sljepoća, zbog čega koristim bijeli štap za kretanje, Brailleovo pismo, govorne programe i sl.

Kako je teklo Vaše osnovnoškolsko obrazovanje kao učenika s oštećenjem vida? Možete li ukratko opisati svoja iskustva?

U prvi razred osnovne škole krenuo sam u Livnu, no to je bio vrlo težak period s obzirom na to da prilagodbe skoro pa i nije bilo. Nakon završenog prvog razreda dolazim u Zagreb u Centar „Vinko Bek“, gdje su uvjeti za obrazovanje slijepih osoba po mom mišljenju jako blizu idealnog. Vrlo brzo sam savladao Brailleovo pismo, a zatim i razne vještine koje su mi u ogromnoj mjeri olakšale život. Također, kad govorimo o društvenom aspektu, biti okružen djecom koja imaju slične ili iste probleme znatno olakšava prihvaćanje vlastite sljepoće, a isto tako i ističe neke druge sposobnosti koje bi u redovnoj školi vjerojatno ostale nezapažene. Naši nastavnici i odgajatelji znali su prepoznati naše talente i sposobnosti i dobro nas usmjeriti da ih što bolje realiziramo.

Srednju školu završili ste u COO „Vinko Bek“ u Zagrebu. Možete li reći nešto o tom razdoblju svog školovanja?

To je period u kojem sam već vrlo dobro savladao tehnike i način „sljepačkog“ života i kada je fokus bio na što kvalitetnijem savladavanju gradiva i vještina koje su bile potrebne za moju struku. Također, manji broj učenika po razredu omogućio je profesorima da nam se maksimalno posvete i prepoznaju u svojim učenicima kvalitete, znanja i sposobnosti za ono što bismo mogli raditi nakon završene škole te da nas u to usmjere i pomognu nam da se pripremimo za ono što nas dalje čeka.

Trenutno ste student politologije. Na koji način čitate literaturu za fakultet? Jesu li profesori susretljivi prema Vama?

Na fakultetu imam samo lijepa iskustva. Literaturu prilagođavam uz pomoć udruge „Zamisli“, a djelomično i sam tako što skeniram knjige na crnom tisku i pretvaram ih u elektronski oblik i pomoću govornog programa „Jaws“ čitam. Profesori su izuzetno susretljivi i do sada je svatko od njih učinio da se osjećam potpuno ravnopravno s ostalim kolegama.

Kada ste se i kako počeli baviti glazbom?

Moj talent za glazbu otkrili su moji ukućani još u mom ranom djetinjstvu. Pokojni djed Bože je kupio harmoniku koja je dugo stajala u kući dok ju ja nisam pronašao i počeo razvlačiti trudeći se da ponovim ono što čujem na radiju. Vrlo brzo svi su shvatili da mi to polazi za rukom i poticali me da učim svirati. Najveća motivacija bila je veća harmonika koju mi je djed obećao pokloniti, ako savladam sviranje na ovoj maloj. Sviranje je dovelo i do pjevanja, a moja ljubav prema glazbi rasla je iz dana u dan i svaki daljnji

korak bio je logičan. Nastavilo se to kroz osnovnu školu, gdje sam prvi put zapjevao na školskom natjecanju „Raspjevano proljeće“. Nakon toga sam upisao osnovnu glazbenu školu za klavir i paralelno s tim počeo svirati i pjevati u bendu Razlika. Nakon benda nastavljam sam i tako sve do danas. Moga djeda više nema s nama, ali njegova harmonika je uvijek sa mnom jer bez nje ovoga danas ne bi bilo.

Koliko ste samostalnih singlova do sada izbacili i kako se zovu?

Vani je 6 singlova: „Noćas more miriše na tebe“, „Ako treba moliti“, „Srce se ne zna braniti“, „Ti“, „Knjiga života“ i „A 'ko si ti“.

Planirate izdati i svoj prvi album. Kako će se zvati i kada će izaći?

Album je već odavno snimljen, međutim moje ostale obaveze te novonastala situacija s koronavirusom usporile su tu priču. Album ima 12 pjesama, a naziv mu je „Ovo ti nisam rekao“.

Tko su Vaši glazbeni uzori?

Ima ih jako puno. Većinom su to domaći rock bendovi poput „Divljih jagoda“, „Bijelog dugmeta“, grupe „Bolero“, ali i Oliver Dragojević, Hari Rončević, Gibonni i sl. Najveći utjecaj na moje stvaralaštvo imao je Sead Zele Lipovača, gitarist grupe „Divlje jagode“. Iako ne sviramo isti instrument, način na koji on stvara melodije i atmosfera koju svojom glazbom ostvaruje najbliže su onome što ja volim i stvaram.

Ove godine aktivirali ste se kao član „Karantena benda“. Što je „Karantena bend“, kako je nastao, kako ste došli na tu ideju? Koji su ciljevi „Karantena benda“ i koje su mu aktivnosti?

„Karantena bend“ je jedna vrlo spontana priča nastala na jednoj kavi. Kolega Marko Omazić i ja smo sjedili na zadnjoj kavi koja se mogla popiti prije korona - pauze, a obojici su nam bile prekinute svirke noć prije zbog opasnosti od epidemije. Osjetio sam negdje da smo ljudima ostali dužni barem tu jednu svirku i predložio Marku da napravimo online svirku. Njemu se ideja svidjela, pa smo pozvali još dva naša prijatelja, Marina Mamuzu i Mateja Čeku, da proširimo ekipu i učinimo stvar zanimljivijom. Tehnička podrška bio nam je portal „LiVideo“, koji su nam omogućili ozbiljniju produkciju i potencijalno veću gledanost. Nakon prve svirke, koja je bila vrlo gledana, rodila se ideja da nastavimo s projektom sve dok pandemija ne završi, a osim zabave, koja je ljudima bila dobra zamjena za izlaske, naše svirke podržavale su humanitarnu akciju za pomoć bolnici u Livnu kako bi se kupila adekvatna oprema za borbu s virusom. Osim vrlo spontanih nastupa u izolaciji „Karantena bend“ nije zamišljen kao dugoročan projekt i sve ambicije koje su bile vezane za bend su ostvarene.

Trenutno održavate svirke po restoranima u Livnu i šire. Kada ste započeli s takvim nastupima i planirate li i u budućnosti nastaviti s njima?

Postoje razni prostori i događaji na kojima sviram, što samostalno, što u duetu s kolegama gitaristima. Sviramo po raznim kafićima, restoranima, klubovima u Livnu, Hercegovini i čitavoj Hrvatskoj. Za sada to funkcionira više nego dobro. Moja želja je da se nakon izlaska albuma više posvetim svojim pjesmama i promociji istih što ću uskoro i učiniti.

Kakvo je Vaše mišljenje o današnjoj estradi, pop-rock i zabavnoj glazbi? Mogu li se mladi glazbenici probiti ili to ide jako teško?

Zahvaljujući internetu i svim modernim čudima, pojam estrade ili scene uopće je vrlo širok jer ne postoji zajednička platforma na kojoj možeš naći sve. Lako se može plasirati pjesma, ali teško se dolazi do publike jer su stvari vrlo raširene i izbor je širok. Ja smatram da je važno što više svirati uživo jer taj kontakt s ljudima još uvijek ništa nije uspjelo zamijeniti. Još uvijek je najbolji marketing kad priča kruži od usta do usta i puno je važnije koliko imaš svirki, a ne pregleda na nekoj društvenoj mreži.

Pišete tekstove i radite glazbu. Od kud Vam inspiracija za tekstove?

Iz vlastitog života. Mogu se nadovezati na prošli odgovor jer svaka svirka je novi doživljaj gdje upoznaješ nove ljude, gdje se rađaju i neke ljubavi i stvaraju uspomene. Dojam je onaj koji gradi cijelu priču; iz dojma izlaze osjećaji, iz osjećaja riječi, a iz riječi melodija i tako nastaje pjesma koja je ustvari dio mene pretočen u nešto što se može čuti.

Koliko Vam je potrebno vremena da napišete tekst?

Tu nema pravila. Nekad sve ispliva odmah, a nekada priču gradim mjesecima. Važno je samo da nikada ne izvodim pjesmu ako nisam njom potpuno zadovoljan.

Surađujete li s drugim glazbenicima, tekstopiscima i izvođačima? S kim?

Surađujem, ali vrlo malo. Često dobijem ponude od drugih autora, eminentnih ili potpuno nepoznatih. Jedino mi je važno da se radi o dobroj pjesmi, a onda se suradnje dešavaju. Što se tiče glazbenika instrumentalista, tu vrlo često surađujem s raznim bendovima i sviračima jer volim uvijek nešto promijeniti u izvedbama, kako tuđih tako i svojih pjesama, a novi ljudi uvijek donose svježije ideje.

Imate li neku poruku za mlade glazbenike, a posebno za one s oštećenjem vida?

Treba biti strpljiv i raditi. Vrlo je važno što više vježbati i što više svirati pred ljudima. Tako se gradi iskustvo i oslobađa straha i treme. Glazbenici koji su oštećena vida trebaju to u potpunosti ignorirati jer im za glazbu vid svakako nije potreban. Nipošto hendikep koristiti u svrhu promocije, na način da se drugi sažale i toleriraju lošu ili prosječnu svirku zbog nedostatka vida. Neka im glazba bude prvi i jedini način da se dokažu.

Autor teksta – Luka Goreta

DORIS BELUŠIĆ - VANI S BIJELIM ŠTAPOM

Ovo je kratka priča življenja s retinitis pigmentozom (RP), o snazi NFB konvencija i NFB filozofije (NFB, Nacionalna Federacija slijepih, napomena prevoditelja), o spoznavanju vrijednosti dugog bijelog štapa, o prihvatanju i stavovima.

U redu. Priznajem. Jedna sam od onih koji godinama koriste bijeli štap. Moj bijeli teleskopski štap sklopljen je u torbi, a njegov vrh izviruje u gornjem kutu. Izvadim ga samo onda kad mi je „stvarno“ potreban. U početku je izvirivao zato što mi je torbica bila mala. Zatim sam shvatila da to može biti način da pokažem drugima da sam slabovidna. Uglavnom mogu bez njega – ili sam barem tako mislila.

Nisam neobična. Osobe s oštećenjem vida često pokušavaju sakriti da imaju slab vid. Vrlo često se odriču samostalnosti i sigurnosti koju im pruža bijeli štap zbog neugodnosti ili srama. Nitko ne želi da ga smatraju nesposobnim ili da izaziva sažaljenje. Ne želim da me ljudi tretiraju drukčije zato što nosim bijeli štap. U društvu je duboko ukorijenjeno nerazumijevanje koje stigmatizira i stereotipizira slijepo osobe i njihove sposobnosti, a bijeli štap se smatra simbolom nesposobnosti.

I pored društvenih prepreka, vodim dodatnu osobnu borbu.

Da sam potpuno slijepa, stvari bi možda bile jasnije. Bilo bi lakše nositi bijeli štap. Mada sam zakonski slijepa, imam malo vida. Nisam se smatrala „dovoljno“ slijepom da opravdam korišćenje bijeloga štapa. Često sam smatrala da drugi misle isto. Osjećala sam se kao „varalica“.

- Kako mogu koristiti bijeli štap kad još malo vidim. Kako će drugi shvatiti tu ambivalentnost?

Čitanje (čitljivih) cijena na etiketama u prodavaonicama ili prepoznavanje nekoga, dok koristim bijeli štap smatrala sam pogrešnim.

Ljudi ne znaju da imam oštećenje vida. Moja retinalna bolest koja se zove retinitis pigmentosa (RP) se pogoršava. Imam tunnelski vid – vidno polje uže je od 20 stupnjeva umjesto uobičajenih 180 - 190. Kad čitam, vidim jedan kvadratni inč na papiru ili na zaslonu kompjutera. To je kao kad gledam sliku puzzle i vidim samo jedan dio. Kad pogledam okolo, vidim sve dijelove ali samo jedan od jedamput. Nikad ne vidim kompletnu sliku nečega.

Također imam problem prilagodbe na različite razine svjetla. Jako svjetlo me zaslijepi, dok na slabom svjetlu i noću ništa ne vidim. Centralni vid mi je dobar kad je normalno osvjetljenje, i ako gledam u pravom smjeru vidim ono u što gledam. Mogu uspostaviti kontakt očima na blizini, dok ne prepoznajem lica preko ulice.

Ovaj vid ili njegov nedostatak zbunjujuć je čak i za mene. Godinama se borim u svijetu slijepih i videćih. Često sam se pitala treba li mi bijeli štap. Ali, tokom godina, s pogoršanjem vida i nesrećama koje su mi se dogodile spoznala sam vrijednost bijeloga štapa. Srećom, nisam doživjela nesreću s autom jer sam prestala voziti prije 20 godina.

Bez bijeloga štapa, pala bih na trotoaru ili na sred ceste.

Jedamput sam udarila u upaljeni automobil na raskrsnici dok sam prelazila ulicu.

Ponekad sam bila nepristojna ili sam se osjećala uznemirenom jer nisam znala da mi netko maše, ili da je prišao da se rukuje samnom ili mi nešto da. Ili čak nisam znala da se netko tu nalazi. Mada sam naučila mnoge trikove kako se nositi s kontinuiranim pogoršanjem vida, udarala sam u ljude i stvari.

Još vidim detalje kroz tunnel – ako primijetim ili pronađem stvar u koju ću gledati.

Ako sjedim za stolom na ručku preko puta vas, vidim samo dio vašeg lica – možda jedno oko. Ako sjedim u dnevnoj sobi preko puta vas i gledam u vaše lice, vidim samo vašu glavu, ništa više. Hoću li vidjeti više, ako razgledam.

Kad hodam trotoarom, vidim širinu 1/6 - 1/8. Bez štapa bih morala gledati dolje da ne bi skrenula s ivice.

Jednog ljeta naišla sam na potrgani kabel na proplanku. Zahvaljujući tunnelskom vidu spojila sam žice da popravim kabal.

Moj preostali vid je koristan ali se ne mogu osloniti na njega.

Godine 1997. doživjela sam prosvjetljenje. Prisustvovala sam Nacionalnoj konvenciji američkog saveza slijepih u New Orleansu s mužem i grupom Kanađana, koje je predvodio Dr. Paul Gabias. Bilo je više od 3000 sudionika,

slijepih osoba različite dobi. Tamo su bili pravници, nastavnici – sve moguće profesije, puni života, s pozitivnim stavovima prema sljepoći – ponosni što koriste bijeli štap.

Bijeli štap simbolizira samostalnost i sposobnost – a ne ovisnost i nesposobnost. Naučila sam njihovu filozofiju - „dostojanstveno je biti slijep“. Shvatila sam da promjena stava treba krenuti od mene, a ne samo od društva. Tradicionalni koncept sljepoće se mijenja. Kao i moj. Tijekom posljednjih nekoliko godina, saživjela sam se sa sljepoćom i spoznala vrijednosti dugog bijelog štapa. Radi se o važnom sredstvu za kretanje slijepih i slabovidnih osoba – i trebali bi biti ponosni što ga koristimo. Uz pomoć bijelog štapa, pronalazim rubnike, stepenice, prepreke i staze. Bijeli štap pomaže mi pri kretanju u prometnim područjima, na nepoznatim mjestima i u mraku. Ne trebam nagađati i naprezati se da vidim. Mogu se opustiti dok hodami dopustiti štapu da radi.

Iako štap držim u torbi na poznatim mjestima, nigdje ne idem bez njega. Bijeli štap je moj stalni kompanjon – moj sigurnosni pokrivač. S njim se osjećam samostalno, pouzdano i sigurno. S njim istražujem svijet.

Tekst originalno objavljen u kanadskom časopisu za slijepe za mjesec svibanj 2008., (<http://www.cfb.ca>).

Autorica teksta - Doris Belušić

MIKA BRČINA - POJEDINAČNO PRVENSTVO U VRIJEME PANDEMIJE

Ovogodišnje pojedinačno državno prvenstvo u pikadu, ostat će upamćeno ne po rezultatima nego po epidemiološkim mjerama pod kojima je prvenstvo organizirano. Ono što su do sada bili normalni uvjeti za natjecanje, ovu godinu obilježava neizvjesnost hoće li se natjecanja moći održati. Ovaj put zadovoljni smo s tim da se natjecanja održavaju, pa makar i pod epidemiološkim mjerama.

Prvo natjecanje u sezoni 2020/2021 bilo je pojedinačno državno prvenstvo, koje je uz epidemiološke mjere, uspješno odrađeno, na zadovoljstvo domaćina prvenstva iz odmarališta slijepih „Premantura“, Hrvatskog sportskog saveza slijepih kao organizatora natjecanja, te nas sudionika, koji smo se prilagodili mjerama i tako uspješno odradili natjecanje. Ovaj put, uz rezultate koje smo postigli, zadovoljni smo što nije došlo do proboja virusa među natjecatelje.

Mada smo još pod dojmom epidemioloških mjera, ipak moram izdvojiti jedan pojedinačni rezultat, a odnosi se na Radenka Dražetića (Pula) koji je uspješno prošao krug kvalifikacija, te igru od šest susreta u grupi za plasman u polufinale. Na kraju je ostvario dvije pobjede za prvo mjesto, ukupno ostvarivši devet pobjeda. Pobjede ostvarene na prvenstvu, donijele su mu rezultat vrijedan pažnje i respekta, kao, po mom osobnom mišljenju, trenutno najboljem igraču pikada među slijepim muškim natjecateljima.

Kao posljedica epidemioloških mjera, vidljiva je bila samo činjenica da su dosta striktno mjere, po prvi put na terasi ugasile pjesmu, koja se prije često znala čuti do kasno u noć. Nadam se da će dobri rezultati poništiti dojam koji su ostavile epidemiološke mjere, a za pjesmu će biti prilike na sljedećim druženjima.

Usprkos rizicima da se netko zarazi virusom, zadovoljstvo je tim veće jer je riječ o skupini oko stotinjak visoko rizičnih osoba, koje vrijeme provode na malom prostoru, odnosno na klupama u dvorištu odmarališta i terasi istog.

Uz zabranu pjesme na terasi, zaustavljanja na šanku te obveznim maskama u publici, dok se održava natjecanje, još jedna mjera je bila za većinu nezgodna, a odnosi se na nemogućnost odlaska iz odmarališta, makar i u noćnu šetnju. Da nam ne bi bilo dosadno družili smo se u manjim skupinama po balkonima u sobama. Tako smo ispoštovali epidemiološke mjere, a lijepo vrijeme iskoristili za male noćne razgovore.

Još jedan događaj, koji je skratio noći i doprinio zanimljivijem druženju, je organizirano natjecanje u Cricketu. Ovo je druga sezona u kojoj organiziram natjecanje na kojem sudjeluju samo parovi (par čine jedna slijepa i jedna slabovidna osoba). Sudjelovalo je dvanaest parova, a najuspješniji ovogodišnji par na turniru bio je par sportskog društva Četiri rijeke Karlovac u sastavu Denis Velimirović i Slavko Kralj. Pošto nismo dio službenog natjecanja, nagrade za najbolje osiguravaju sami natjecatelji uplatom kotizacije za sudjelovanje na natjecanju. Prikupljena svota novca dijeli se kao nagrada između dva finalna para u omjeru 60:40 u korist pobjednika finalnog susreta.

Pojedinačno državno prvenstvo uspješno je organizirano i odrađeno, unatoč pandemiji Corona virusa, a na kraju evo malo osvrtu i na postignute rezultate. Prvo na slijepu ženu, kojih je ove godine nastupilo šest. U konačnici, pobjedu je, po četvrti put, odnijela Nikolina Ćuk (Slavonski Brod) nastavivši svoju vladavinu, kao najbolja u ženskoj konkurenciji slijepih žena. Drugo i treće mjesto osvojile su natjecateljice iz Pikado kluba slijepih Zvuk, Dorotea Feketić kao druga, te Ivana Vinko kao treća.

Kod slabovidnih žena također je nastupilo manje natjecateljica nego prošle godine. Tereza Gajski iz Pule nije uspjela ostvariti četvrtu uzastopnu pobjedu jer je u finalu izgubila od Riječanke Mirte Alilović kojoj je ovo prvo osvojeno prvenstvo. U borbi za treće mjesto, između Dražane Zimet (Zvuk) i Dragane Kovačević (Galija), pobjedu je odnijela Dražana Zimet, te tako Zvuku donijela još jednu osvojenu medalju.

Kod slijepih muških, Radenko Dražetić osvojio je svoje peto prvenstvo i time se izjednačio s Kristijanom Dodigom koji ima isti broj pobjeda na prvenstvu. Ujedno su to jedina dva igrača pikada u kategoriji slijepih koja su osvajala više od jednog prvenstva. Petu pobjedu Radenko Dražetić ostvario je pobijedivši u finalu Marija Karmazena (Slavonski Brod). Treće mjesto osvojio je Tomislav Lilić iz sportskog društva slijepih Rijeka, pobijedivši Miku Brčinu iz PKS Galija.

U kategoriji slabovidnih muških, svoje prvo prvenstvo osvojio je Slavko Kralj (Četiri rijeke Karlovac), pobijedivši u finalnom susretu Danijela Čičića (Slavonski Brod). Treće mjesto osvojio je Nenad Štrek (Zrinski Čakovec), pobijedivši Ivana Benkovića iz sportskog društva slijepih Varaždin.

Odigravanjem prvog kola prve, te dviju drugih nacionalnih liga, otpočela je nova sezona ekipnog pikado natjecanja. Ove godine u natjecanjima prve nacionalne lige, u svojoj drugoj sezoni sudjelovanja u ligaškim natjecanjima, osigurala je ekipa sportskog društva slijepih Varaždin, zamijenivši ekipu sportskog društva slijepih Pula. Puljani su u prošloj sezoni ostvarili najslabiji rezultat između osam ekipa koje sudjeluju u natjecanju prve nacionalne lige, te su ove sezone preselili u niži rang natjecanja. Tako će ove godine ekipa sportskog društva slijepih Pula sudjelovati u drugoj ligi Zapad, gdje će uz njih, po prvi puta, nastupiti ekipa sportskog društva slijepih Zadar. Tamo ih već očekuju ekipe Karlovca, Siska i druga ekipa PKS Zvuka iz Zagreba.

Drugu nacionalnu ligu Istok, čine ekipe Vinkovaca, Požege, Osijeka i Virovitice.

Pošto još nisam dobio rezultate drugih liga donosim vam rezultate odigranih susreta prvog kola prve nacionalne lige:

Susret između ekipa Slavenskog Broda i ekipe sportskog društva Bilogora Bjelovar završen je pobjedom domaćina rezultatom 8:4.

U drugom susretu kola ekipa PKS Galije, ugostila je ekipu sportskog društva slijepih Zrinski (Čakovec). Ekipa Galije, kao pravi domaćin odnijela je pobjedu rezultatom 7:5.

U trećem susretu, prvu pobjedu u prvoj nacionalnoj ligi, ostvarili su Varaždinci gostujući kod ekipe Četiri rijeke Karlovac rezultatom 5:7.

Susret između domaćina, sportskog društva slijepih Rijeka i ekipe PKS Zvuk Zagreb, odgođen je do daljnjeg zbog Corona virusa.

Drugo kolo lige trebalo bi se odigrati između dva državna praznika u studenom, a treće početkom prosinca. Do tada svima želim da ih ovaj virus zaobiđe, a nama pikadistima da uspješno nastavimo svoja natjecanja. Iako je za sada odgođen samo jedan susret, lako se može dogoditi da u idućem broju neću imati o čemu pisati, jer bi moglo doći do odgode čitave lige do daljnjeg.

Autor teksta - Mika Brčina